

Brusel 22. února 2022
(OR. en)

8952/1/20
REV 1

COPEN 159
CRIMORG 52
CATS 43
JAI 505
ENFOPOL 147
ENV 359

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Delegace
Předmět:	Osmé kolo vzájemných hodnocení – „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“ Opatření přijatá v návaznosti na zprávu o České republice

V návaznosti na jednotlivá kola vzájemných hodnocení je každý členský stát požádán, aby informoval generální sekretariát Rady o opatřeních, která přijal v souvislosti s doporučeními, která mu byla předložena.

Do 18 měsíců od přijetí dotčené zprávy by měla být předložena zpráva o návazných opatřeních.

Delegace naleznou v příloze revidovanou zprávu o návazných opatřeních týkající se České republiky, která se zabývá doporučeními, jež byla vydána ve zprávě 14129/1/18 REV1 COR1 pro osmé kolo vzájemných hodnocení.

PŘÍLOHA

Osmé kolo vzájemných hodnocení – „Praktické provádění a fungování evropských politik v oblasti předcházení a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí“

Opatření přijatá v návaznosti na zprávu o České republice

Doporučení č. 1:

Pracovat na strategičtěji orientovaném přístupu k prevenci a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí, zejména pak vypracováním vnitrostátního strategického dokumentu, v němž by byly stanoveny priority vnitrostátní politiky v tomto ohledu, nebo posílením strategicky orientovaného přístupu k prevenci a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí v existujících strategických dokumentech, aby byla zajištěna soudržná a jednotná opatření v této oblasti.

Vláda ČR vzala hodnotící zprávu na vědomí usnesením vlády č. 41 ze dne 13. ledna 2020. Na základě doporučení č. 1 se v tomto usnesení požadovalo, aby ministr vnitra, ministr životního prostředí, ministryně spravedlnosti a ministryně financí předložili vládě strategický materiál zaměřený na prevenci a potírání trestné činnosti související s odpady. Strategický materiál bude předložen do 30. září 2020.

Strategii prevence a potírání trestné činnosti související s odpady na období let 2021–2023 schválila vláda České republiky dne 5. října 2020 usnesením vlády č. 984.

Předložená strategie definuje opatření v oblasti prevence a potírání trestné činnosti související s odpady, která budou vycházet jednak ze závěrů a doporučení hodnotící zprávy, jednak z identifikace potřeb zainteresovaných subjektů, především orgánů působících v oblasti prosazování práva životního prostředí (Česká inspekce životního prostředí, celní orgány, policie). Tyto orgány byly do přípravy strategie aktivně zapojeny. Opatření jsou prováděna podle schváleného harmonogramu.

Již na konci roku 2020 bylo dokončeno opatření č. 1 (Vytvoření funkčního meziresortního týmu).

V průběhu roku 2021 pracovaly odpovědné subjekty na provádění dalších opatření, a to s těmito hlavními vývojovými milníky: Byla dokončena opatření č. 2 (Vytvoření návrhu na zajištění revizí dohod o spolupráci) a č. 5 (Posílení specializace státních zástupců v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí včetně zřízení sítě specializovaných státních zástupců).

Těsně před dokončením je první část opatření č. 4 (Zhodnocení stávajícího systému vzdělávání pracovníků orgánů vymáhajících právo v oblasti životního prostředí v problematice odpadů a návrhy dalších opatření). Opatření č. 7 (Vypracování analýzy, která posoudí vhodnost stávajícího nastavení poměru mezi správním a trestněprávním postihem protiprávních jednání proti životnímu prostředí se zaměřením na neoprávněné nakládání s odpady) bude dokončeno po přijetí nové směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí.

Všechny odpovědné subjekty zároveň pracují na provádění opatření, jejichž lhůta je stanovena do konce roku 2022.

Doporučení č. 2:

Zvážit vytvoření akčního plánu, který by se zaměřil na trestnou činnost související s odpady a vycházel by z multidisciplinárního přístupu. Bylo by vhodné zvážit, zda by se k tomuto účelu hodil podobný přístup, jaký se uplatňuje v případě akčního plánu týkajícího se volně žijících a planě rostoucích druhů, který české orgány v současnosti připravují.

Akční plán je součástí předložené strategie. Opatření jsou prováděna podle schváleného harmonogramu.

Doporučení č. 3:

Zvážit, zda vyčlenění ze Státního fondu životního prostředí České republiky (SFŽP ČR) podíl na opatření k prevenci a potírání trestné činnosti proti životnímu prostředí.

Návrh nového zákona o odpadech obsahuje ustanovení o tom, že v případě nálezu černé skládky může obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud není možné zjistit osobu, která je za odpad odpovědná, zabezpečit odpad, který ohrožuje životní prostředí, před únikem škodlivin do okolního prostředí, nebo nelegálně soustředěný odpad odklidit a předat do zařízení určeného pro nakládání s odpady.

Náklady obcí s rozšířenou působností spojené s odstraněním černých skládek by byly hrazeny z prostředků SFŽP. Náklady spojené s odstraňováním černých skládek budou řešeny prostřednictvím konkrétních výzev národního programu spravovaných SFŽP. Podmínky pro poskytnutí podpory, způsobilé výdaje, míra spoluúčasti a forma podpory budou stanoveny v rámci konkrétní výzvy.

Doporučení č. 4:

Zvážit vytvoření vazeb mezi informačními systémy / systémy shromažďování údajů, jež se týkají odpadů, různých zúčastněných institucí, zlepšení sdílených kanálů, aby získala globálnější představu o trestné činnosti proti životnímu prostředí, včetně trestné činnosti související s odpady, a soudržný a jednotný způsob porovnání a analýzy těchto informací mezi institucemi a k usnadnění posouzení účinnosti vnitrostátního systému v této oblasti.

Co se týká informačních systémů, které shromažďují data týkající se odpadů, je třeba blíže specifikovat, jaké informace z jakých informačních systémů jsou pro který orgán (mezi policií, Českou inspekci životního prostředí, celními orgány a Ministerstvem životního prostředí) potřebné a v rámci bilaterálních dohod o nahlížení do databází toto specifikovat, případně existující dohody revidovat (má souvislost s doporučením č. 9 a 10).

Opatření k tomuto doporučení je zahrnuto do předložené strategie (opatření č. 5).

Doporučení č. 5:

Zvážit možnost zdůraznění a analýzy vazeb mezi trestnou činností proti životnímu prostředí a dalšími trestnými činnostmi (jako je např. organizovaná trestná činnost, výroba padělků, používání falešných dokladů, podvody, korupce, praní špinavých peněz) s cílem získat komplexní pohled na tento jev.

Problematické vazby mezi trestnou činností proti životnímu prostředí a dalšími trestnými činnostmi by měla být věnována větší pozornost a data by měla být získána zejména z trestních řízení. Nicméně vzhledem k tomu, že je většina případů řešena v rámci správního řízení a Policie České republiky přehled případů nelegálního nakládání s odpady nemá k dispozici, není možné takovou analýzu provést. V případě, že by

na základě strategie vznikl metodický materiál, měly by být reálné vazby mezi trestnou činností proti životnímu prostředí a dalšími trestnými činnostmi analyzovány a při tvorbě budoucích politik by na ně měl být brán zřetel.

Opatření k tomuto doporučení je zahrnuto do vznikající strategie (opatření č. 3).

Doporučení č. 6:

Zvážit vytvoření policejního oddělení pro životní prostředí, které by sloužilo zároveň jako platforma, jakož i k podpoře a propagaci multidisciplinárního přístupu k trestné činnosti proti životnímu prostředí a jako aktivní partner na mezinárodní úrovni (pro Interpol, Europol a EU).

Ostatní orgány působící v oblasti vymáhání práva v oblasti životního prostředí uznaly potřebu dalšího posílení a strukturálního rozvoje specializovaných odborných policejních znalostí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o manažerské rozhodnutí nejvyššího vedení Policie ČR, předpokládá se, že další kroky v tomto směru jsou zvažovány v rámci Koncepce rozvoje Policie ČR na období 2022–2026.

Doporučení č. 7:

Více posílit činnosti v oblasti odborné přípravy týkající se trestné činnosti proti životnímu prostředí, zejména zajistit nepřetržité zaměření na základní i další odbornou přípravu pro členy příslušných policejních a celních oddělení, a to zavedením pravidelného interinstitucionálního plánování takových školení a prosazováním společných školení pro donucovací a justiční orgány.

V současné chvíli chybí pravidelné strukturované interinstitucionální vzdělávání zaměřené na problematiku nelegálních odpadů určené pro orgány působící v oblasti prosazování práva životního prostředí. Společná školení jsou spíše výjimkou. Důsledkem je ztížení možnosti konání společných školení, absence společného plánování školení – akce na podobné téma se konají v blízké časové souvislosti, tím se vzájemně překrývají,

absence trvalého vzdělávání, absence diferenciací vzdělávání na základní a další odborné vzdělávání pro pokročilé.

V roce 2018 se na Justiční akademii uskutečnil první jednodenní seminář, speciálně zaměřený na problematiku nelegálních odpadů. V roce 2019 se tento seminář uskutečnil opětovně, uspořádaný ve spolupráci s Policejním prezidiem ČR, jako společný i pro příslušníky PČR, zabývající se problematikou trestné činnosti proti životnímu prostředí. I v roce 2020 je plánován společný seminář k této problematice (zvažována je i přítomnost zástupců celních orgánů). Vzhledem k tomu, že předchozí semináře byly hodnoceny velmi pozitivně, mělo by být jeho konání podporováno i v dalších letech. V zájmu zvýšení přidané hodnoty se zvažují další iniciativy, např. e-learningový kurz, který by mohl být poskytnut orgánům vymáhajícím právo kdykoli v případě potřeby, případně vytisknutá papírová vzdělávací brožura.

Opatření k tomuto doporučení je zahrnuto do předložené strategie (opatření č. 4).

Doporučení č. 8:

Zvážit možnost přijmout opatření na podporu specializace státních zástupců a soudců v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí; zejména by mohla zvážit jmenování zvláštního státního zástupce podporovaného specializovanou strukturou pracujícího výhradně v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí, jenž by mohl rovněž působit jako institucionální zástupce státního zastupitelství a též spolupracovat s dalšími environmentálními subjekty.

V systému státních zastupitelství je zřízena specializace na trestnou činnost proti životnímu prostředí, a to jako fakultativní u některých okresních státních zastupitelství a obligatorní u krajských státních zastupitelství. Trestné činy proti životnímu prostředí spadají v prvním stupni do věcné příslušnosti okresních státních zastupitelství. U soudů specializace v prvním stupni neexistuje.

Posílení specializace státních zástupců v oblasti trestné činnosti proti životnímu prostředí včetně zřízení sítě specializovaných státních zástupců je ze strany státního zastupitelství podporováno.

Opatření k tomuto doporučení je zahrnuto do předložené strategie (opatření č. 5).

Doporučení č. 9:

Zvážit možnost podpory strukturovanější výměny informací mezi příslušnými správními orgány v oblasti životního prostředí (inspektoři ochrany životního prostředí), policií a celními orgány a rovněž justičními orgány (státní zastupitelství a soudy).

Výměna informací existuje na neformální bázi na základě osobních vazeb, které se mezi odpovědnými pracovníky postupně vytvořily. Větší strukturovanost a formálnost by bylo možno nastavit metodickým materiálem (viz komentář u doporučení č. 11), vznikem formálního funkčního mezíresortního týmu nebo vzorem/uzavřením formálních dohod o spolupráci.

Opatření k tomuto doporučení jsou zahrnuta do předložené strategie (opatření č. 2 a 3).

Doporučení č. 10:

Uvažovat o formalizaci spolupráce a komunikace mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro potírání trestné činnosti proti životního prostředí, např. vypracováním formální dohody nebo protokolu.

Některé dohody existují, byla by vhodná jejich revize. Na to by bylo vhodné navázat ustanovením funkčního mezíresortního týmu.

Opatření k tomuto doporučení jsou zahrnuta do předložené strategie (opatření č. 2 a 3).

Doporučení č. 11:

Znovu posoudit rovnováhu mezi správním a trestněprávním přístupem k trestné činnosti proti životnímu prostředí tak, aby trestní právo mohlo v této oblasti zcela plnit svoji represivní a odrazující funkci.

Důvodem jednoznačné převahy správního postihu oproti postihu trestnímu je nastavení legislativního rámce a skutečnost, že většina předmětných protiprávních jednání nenaplňuje znaky skutkových podstat předmětných trestných činů. Skutečnost, že převažují správní sankce, se sama o sobě nepovažuje za nesprávnou. V mnoha případech jsou účinné. Je proto především nezbytné posoudit, zda a do jaké míry je vychýlení poměru mezi správním a trestním postihem ve prospěch častějšího postihu trestního žádoucí resp. nezbytné pro praxi. Následně je třeba posuzovat, jakými způsoby toho lze dosáhnout. Na základě analýzy pak bude nutné zvážit, zda je v této souvislosti nutná změna právních předpisů, nebo zda by bylo vhodnějším nástrojem vytvoření metodického materiálu, na kterém se shodly všechny zúčastněné strany.

Opatření k tomuto doporučení je zahrnuto do předložené strategie (opatření č. 7).